

СЕКЦІЯ 1
ЕКОНОМІКА

УДК 338.24

DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-4263/2024-1-1>**Заїка Д.М.***аспірант кафедри економіки
Класичного приватного університету***Мащенко О.В.***доктор економічних наук, професор,
Перший проректор Класичного приватного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3897-6845>***Zaika Dmytro***Postgraduate Student of the Department of Economics
Classical Private University***Mashchenko Olha***Doctor of Economic Sciences, Professor,
The first vice-rector of the Classical Private University***СУТНІСТЬ І СКЛАДОВІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ
РОЗВИТКУ СФЕРИ ТОРГІВЛІ****THE ESSENCE AND COMPONENTS OF THE ORGANIZATIONAL
AND ECONOMIC MECHANISM OF TRADE DEVELOPMENT****АНОТАЦІЯ**

Узагальнено, що поєднання організаційних і економічних методів впливу на процеси вдосконалення сфери торгівлі складають організаційно-економічний механізм її розвитку. До основних елементів зазначеного механізму віднесено принципи, організаційні і економічні методи, відповідні методам інструменти, систему органів публічного управління. Серед принципів зазначено: організаційно-господарську незалежність, цивілізованість, відкритість, самоокупність, конкурентоспроможність, регулювання, контрольованість. Виокремлено організаційні і економічні інструменти, застосування яких забезпечує досягнення основних цілей функціонування сфери торгівлі, а саме: розвитку внутрішньої торгівлі і торгової інфраструктури, захисту внутрішнього споживчого ринку, запровадження інноваційних технологій, забезпечення якості товарів і послуг, стимулювання платоспроможного попиту. Актуальність обрання інструментів регулювання обґрунтовано результатами аналізу наявних проблем функціонування сфери торгівлі в Україні. На основі цільового підходу запропоновано модель організаційно-економічного механізму розвитку сфери торгівлі, яка дозволяє акцентувати увагу на вирішенні найбільш актуальних питань, серед яких: переважання на споживчому ринку імпортованих товарів, незадовільна якість українських товарів, недосконалість торгівельної інфраструктури, незадовільний зв'язок сфери торгівлі і виробництва, потреба забезпечення інноваційного розвитку та більш широкого застосування ІТ-технологій. Доведено, що процеси ринкового саморегулювання сфери торгівлі не спроможні забезпечити вирішення зазначених проблем самостійно, що обумовлює необхідність розроблення економічно обґрунтованих планів з реалізації заходів державного регулювання модернізації та інноваційного розвитку сфери торгівлі з використанням відповідних інструментів впливу на умови функціонування торгівельних підприємств.

Ключові слова: сфера торгівлі, торгівельна діяльність, організаційно-економічний механізм, цілі функціонування сфери торгівлі, методи і інструменти організаційно-економічного механізму розвитку.

ANNOTATION

In general, the combination of organizational and economic methods of influence on the processes of improvement of the sphere of trade constitute the organizational and economic mechanism of its development. The main elements of the mentioned mechanism include principles, organizational and economic methods, tools corresponding to the methods, and the system of public administration bodies. Among the principles are: organizational and economic independence, civility, openness, self-sufficiency, competitiveness, regulation, controllability. Organizational and economic tools are singled out, the use of which ensures the achievement of the main goals of the functioning of the trade sphere, namely: the development of domestic trade and trade infrastructure, the protection of the domestic consumer market, the introduction of innovative technologies, ensuring the quality of goods and services, and stimulating solvent demand. The relevance of regulatory instruments is based on the results of the analysis of the existing problems of the functioning of the trade sphere in Ukraine. On the basis of the targeted approach, a model of the organizational and economic mechanism of the development of the trade sphere is proposed, which allows focusing attention on solving the most pressing issues, including: the predominance of imported goods on the consumer market, the unsatisfactory quality of Ukrainian goods, the imperfection of the trade infrastructure, the unsatisfactory connection of the trade sphere and production, the need to ensure innovative development and wider application of IT technologies. It has been proven that the processes of market self-regulation of the trade sphere are not capable of providing solutions to the mentioned problems on their own, which necessitates the development of economically justified plans for the implementation of measures of state regulation of modernization and innovative development of the trade sphere using appropriate tools of influence on the conditions of operation of trading enterprises.

Key words: sphere of trade, trade activity, organizational and economic mechanism, goals of functioning of the sphere of trade, methods and tools of the organizational and economic mechanism of development.

Постановка проблеми. Рівень розвитку сфери торгівлі характеризує основні соціально-економічні та політичні відносини в країні, віддзеркалює позитивні і негативні явища у суспільстві, є індикатором економічного розвитку національної економіки. Сфера торгівлі забезпечує взаємозв'язок між галузями виробництва і споживанням, впливає на рівень життя населення, а з іншого боку – реагує на будь-які зрушення в національній економіці (криза, продукування інновацій, характеристики регуляторного впливу держави). Основними завданнями функціонування сфери торгівлі є збалансування попиту і пропозиції на товари і послуги, забезпечення доступності товарів для різних верств населення та задоволення потреб споживання. Забезпечення ефективного функціонування сфери торгівлі та постійного її вдосконалення потребує розроблення відповідних заходів щодо створення оптимальних умов на макро-, мезо- і мікрорівнях для виконання зазначених вище завдань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемні питання розвитку сфери торгівлі є предметом досліджень багатьох українських науковців, серед яких слід зазначити О. Азарян (дослідження питань становлення й розвитку ринку споживання) [1], А. Мазаракі, В. Лагутін, А. Герасименко та інших (комплексне обґрунтування теоретичних і прикладних засад функціонування і динаміки внутрішньої торгівлі, розкриття економічного змісту і механізмів управління та регулювання внутрішньої торгівлі в сучасний період розвитку національної економіки в умовах глобалізації) [3]. Визначенню сутності механізмів управління окремими галузями національної економіки (зокрема внутрішньою торгівлею) та виокремленню їх основних складових приділяють уваги такі автори, як З. Бурик [2], М. Корецький [4], М. Латинін, Т. Харченко [5], О. Літвінов [6], В. Любимов [7], Ю. Мельник [8], І. Михасюк, А. Мельник, М. Крупка, З. Залого [9], Т. Попович [12] та інші. На жаль одностайної думки щодо сутності і складових організаційно-економічного механізму розвитку сфери торгівлі не існують, що обумовлює потребу продовження пошуків в даному напрямку.

Метою статті є визначення сутності організаційно-економічного механізму розвитку сфери торгівлі, виявлення її характеристика його складових відповідно до основних цілей здійснення торгівельної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до роз'яснень, наданих Центральним міжрегіональним управлінням Державної податкової служби по роботі з великими платниками податків, «сфера торгівлі» охоплює суспільні відносини, у які вступають суб'єкти торговельної діяльності [11]. Торгівельна діяльність, у свою чергу, – це «ініціативна, систематична, виконувана на власний ризик для одержання прибутку діяльність юридичних і

фізичних осіб щодо купівлі та продажу товарів кінцевим споживачам або посередницькі операції, або діяльність із надавання агентських, представницьких, комісійних та інших послуг у просуванні товарів від виробника до споживача» [10, п. 4.2]. Таким чином, сфера торгівлі є більш широким поняттям, ніж галузь торгівлі, оскільки її суб'єктами виступають не лише торгівельні підприємства, а й виробники товарів, надавачі послуг, посередники, рекламні агенції, кінцеві споживачі тощо.

Механізм – це сукупність взаємозалежних і взаємодіючих частин певної системи, які характеризуються відповідним впорядкуванням і узгодженням, але при цьому достатньо диференційовані і автономні. Розвиток, відповідно визначенню, наданому у Тлумачному словнику української мови [14], є процесом, у результаті якого відбувається зміна якості чого-небудь, перехід від одного якісного стану до більш вищого. Отже, під механізмом розвитку сфери торгівлі слід розуміти певні інструменти, заходи, засоби, важелі, стимули, реалізація і застосування яких призводить до ефективної зміни структури, функцій і елементів сфери товарообігу, покращення кількісних і якісних характеристик торгівельних бізнес-процесів, підвищення ефективності використання наявних і створення інноваційних активів у середньо- і довготерміновій перспективах.

Зважаючи на значну кількість учасників суспільних відносин у сфері торгівлі, серед яких різні галузі національної економіки, підприємства та їх об'єднання, громадські організації, фізичні особи, суб'єктом управління (керуючою системою) по відношенню до неї виступає держава (органи публічного управління і місцевого самоврядування). За останні два десятиліття теорія державного (публічного) управління зазнала суттєвого розвитку. Особлива увага дослідників, зокрема, приділялась визначенню сутності та складу механізмів впливу органів державної влади на розвиток окремих галузей національної економіки. Так, Ю. Мельник у межах комплексного механізму державного регулювання розвитку промисловості виокремлює нормативно-правові, адміністративно-розпорядчі, організаційно-економічні, мотиваційні і соціальні засоби цілеспрямованого впливу [8, с. 146]. Дослідниця З. Бурик за змістом виокремлює економічний, адміністративний і ідеологічний механізми сталого розвитку [2]. А. Мазаракі та співавтори у межах механізму державного регулювання внутрішньої торгівлі виокремлюють правові, економічні, фінансові та адміністративні методи та інструменти [3, с. 274].

Отже, підсумовуючи напрацювання зазначених авторів, можна узагальнити, що поєднання організаційних і економічних методів впливу на процеси вдосконалення сфери торгівлі складають організаційно-економічний механізм її розвитку. О. Літвінов під організаційно-економічним механізмом управління розуміє сукупність

управлінських дій, спрямованих на організацію взаємодії між елементами системи з метою досягнення економічних інтересів з урахуванням особливостей зовнішнього та внутрішнього середовища [6, с. 148].

Досліджуючи організаційно-економічний механізм регулювання ринку споживчих товарів, Т. Попович до його організаційних інструментів відносить: надання інформації і консультаційних послуг; маркетингові дослідження; координацію діяльності виробників товарів; прогнозування та програмне управління ринком споживчих товарів; координацію та взаємодію між учасниками ринку; підготовку кадрів та відповідне наукове забезпечення. Серед економічних інструментів авторка зазначає: пільгове оподаткування; пільгове кредитування; регулювання цін і торгових націнок; фінансові інтервенції; фінансову підтримку (субвенції, субсидії тощо); митне регулювання імпорту споживчих товарів; державні і регіональні закупівлі [12, с. 48].

Організаційно-економічний механізм регулювання споживчого ринку О. Азарян визначає як систему причинно-наслідкових і зворотних зв'язків щодо організації і регулювання його інфраструктури на основі аналізу і прогнозування потреб споживачів з метою забезпечення взаємодії між ринками на макро-, мезо- і мікрорівнях [1, с. 208]. У структурі організаційно-економічного механізму регулювання ринку дослідники [7, с. 61; 5; 4; 9, с. 131] виокремлюють методи, критерії, принципи, параметри, функції управління та організаційні структури впливу (виконавчі органи усіх рівнів).

Не применшуючи внеску зазначених вище дослідників і узагальнюючи розроблені ними підходи до розуміння сутності організаційно-економічного механізму регулювання об'єктів ринкової економіки, вважаємо необхідним під час виокремлення основних елементів організаційно-економічного механізму розвитку сфери торгівлі враховувати основні цілі його застосування, серед яких: розвиток внутрішньої торгівлі і торгової інфраструктури; захист внутрішнього споживчого ринку; забезпечення інноваційного розвитку сфери торгівлі; забезпечення якості товарів і послуг; стимулювання платоспроможного попиту.

При цьому до основних елементів зазначеного механізму належать: принципи, організаційні і економічні методи, відповідні методам інструменти і система органів публічного управління, що застосовує методи і інструменти з метою досягнення цілей розвитку.

Відповідно до Концепції розвитку внутрішньої торгівлі України [13] основними принципами господарювання у даній сфері є:

– організаційно-господарська незалежність – вільний вибір організаційно-правової форми підприємства, виду торговельної діяльності, спеціалізації і товарного асортименту, методів обслуговування покупців тощо;

– цивілізованість – високий рівень обслуговування;

– відкритість – забезпечення вільного доступу всіх категорій споживачів до торговельних послуг та запобігання дискримінації покупців;

– самоокупність – відшкодування витрат у процесі торговельної діяльності, забезпечення фінансової стійкості і запобігання банкрутству;

– конкурентоспроможність – забезпечення ефективного функціонування в умовах конкурентної боротьби, дотримання антимонопольного законодавства;

– регулювання – застосування механізмів державного регулювання з метою забезпечення відповідного реагування на вплив зовнішніх чинників;

– контрольованість – попередження порушень та зловживань.

Забезпечення розвитку внутрішньої торгівлі і торгової інфраструктури передбачає оптимізацію соціальної, організаційної, функціональної і територіальної структури сфери торгівлі. Для досягнення цієї мети доцільним є застосування таких організаційних інструментів, як: створення і ведення єдиного державного реєстру підприємств, ліцензування окремих видів торговельної діяльності, контроль дотримання антимонопольного законодавства. Економічними інструментами досягнення зазначеної мети є: запровадження спрощеної системи оподаткування, ведення бухгалтерського обліку та надання звітності; розроблення і реалізації державних програм розвитку внутрішньої торгівлі у місцевості з недостатньою чисельністю торговельних підприємств, запровадження пільгового кредитування для започаткування торговельного бізнесу (рис. 1).

Забезпечення розвитку сфери торгівлі не можливо без реалізації певних заходів щодо захисту внутрішнього споживчого ринку, який передбачає, в першу чергу, захист від так званого «сірого» імпорту (товарів, ввезених із мінімальною сплатою мита, контрабандних та знецінених товарів), а також захист прав споживачів. Організаційними інструментами в даному випадку виступають: митні обмеження та квоти на ввезення товарів, валютні обмеження як складова політики протекціонізму та захист інтересів споживачів (інформування про ринок товарів, захист прав споживачів у законодавчій, адміністративній та судовій формах). До економічних інструментів захисту внутрішнього ринку відносять запровадження імпорتنих податків (мити, ПДВ) та встановлення антидемпінгових мит, що призводить до відповідного регулювання цін на імпортні товари.

Передумовою забезпечення інноваційного розвитку сфери торгівлі є сприяння розвитку внутрішньої торгівлі і торгової інфраструктури: антимонопольне регулювання; концентрація торговельних площ в окремих регіонах; розбудова сучасної торговельної інфраструктури. Для отримання більш суттєвого ефекту

Рис. 1. Цілі, методи і інструменти організаційно-економічного механізму функціонування і розвитку сфери торгівлі

доцільним є застосування таких організаційних інструментів, як сприяння трансферу технологій (створення інноваційних центрів, науково-промислових кластерів, захист інтелектуальної власності, наукове, технологічне й консультаційне забезпечення інноваційного розвитку) та підготовка кваліфікованих кадрів, що відповідають запитам і потребам інноваційного підприємництва.

Економічними інструментами забезпечення інноваційного розвитку сфери торгівлі повинні бути: створення сприятливого інвестиційного клімату (пільгове кредитування інноваційних проектів, пільгове оподаткування, страхування інвестиційних ризиків), запровадження прискореної амортизації сучасного технологічного устаткування, реалізація проектів державно-приватного партнерства з метою зниження підприємницьких та інвестиційних ризиків на основі позабюджетного фінансування.

Досягнення мети щодо забезпечення якості товарів і послуг потребує застосування організаційних інструментів, серед яких найбільш важливими є технічне і технологічне регламен-

тування торговельної діяльності – встановлення вимог до продукції, процесів та послуг, забезпечення їх відповідності національним стандартам, вимогам Світової організації торгівлі та Європейського Союзу, гарантування відповідності якості товарів чинним вимогам (сертифікація). Метою технічного регулювання є захист здоров'я споживачів, дотримання умов безпеки споживання, захист навколишнього середовища.

Ще однією метою формування й застосування організаційно-економічного механізму розвитку сфери торгівлі є забезпечення платоспроможного попиту та його стимулювання. Найбільш оптимальними у даному випадку інструментами є стимулювання створення нових робочих місць (надання грантів і пільгових кредитів на створення власного бізнесу, компенсація роботодавцю частини ЄСВ або частини заробітної плати за працевлаштування певних категорій безробітних громадян) і здійснення державних закупівель, що стимулюють виробників до збільшення пропозиції товарів, а значить до створення додаткових робочих місць і зростання частки населення, яка отримує

певний регулярний дохід. Також з метою забезпечення зростання платоспроможного попиту можуть використовуватись антиінфляційні інструменти (обмеження зростання цін, індексація доходів) і збільшення соціальних гарантій (мінімальної заробітної плати), але одночасне їх застосування може мати суперечливі результати.

Невід'ємною складовою організаційного механізму є система центральних органів публічного управління, до повноважень яких належить реалізація вищезазначених заходів. Так, безпосередні функції щодо регулювання сфери торгівлі мають: Кабінет Міністрів України, Міністерство економіки, Державна митна служба України, Державна податкова служба України, Державна регуляторна служба України, Державна служба експортного контролю України, Державна служба статистики України, Державна служба України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів, Антимонопольний комітет України, обласні і міські державні адміністрації (відділи торгівлі та споживчого ринку) та інші інституції.

Виокремлення організаційно-економічних інструментів регулювання сфери торгівлі відповідно до конкретних цілей її розвитку є актуальним з огляду на наявність суттєвих проблем, деякі з яких існують протягом усього часу незалежності України. Однією з таких проблем є значка частка імпортованих товарів на споживчому ринку. Так, протягом 2017–2021 років, за даними Державної служби статистики України, середній показник частки продажу товарів, вироблених на території країни, дорівню-

вав 43,2%, при цьому спостерігалось щорічне скорочення обсягів реалізації українських продовольчих товарів, яке за п'ять років склало 5,2% (табл. 1).

Переважаюча частка імпортованих товарів на споживчому ринку негативно впливає на реалізацію промислового потенціалу галузей національної економіки, не сприяє збільшенню робочих місць, а значить і зростанню рівня доходів населення і державного бюджету. Для збільшення частки реалізації українських товарів необхідно підвищити їх конкурентоспроможність і обмежити обсяги імпорту з урахуванням повного забезпечення наявного попиту. Задля досягнення зазначеної мети діяльність центральних органів виконавчої влади і місцевого самоврядування повинна здійснюватись відповідно чітких і обґрунтованих планів, які визначають логічну послідовність та економічну обґрунтованість практичних заходів.

Зростання частки продовольчих товарів у загальному обсязі роздрібного товарообороту протягом 2017–2021 років на 3,3% свідчить про наявність кризових явищ в національній економіці. Найбільше зростання показника відбулося у 2020 році і було пов'язано зі скороченням обсягів виробництва у зв'язку з пандемією COVID-19. При цьому слід зауважити, що збільшення оптового і роздрібного товарообороту в абсолютних вимірниках було обумовлено інфляційними процесами, а не нарощуванням виробничих потужностей. Подолання кризових тенденцій у національній економіці можливо завдяки застосуванню інструментів вищеза-

Таблиця 1

Структура оптового і роздрібного товарообороту підприємств України за період 2017–2021 років

Показники	По роках					Зміни 2021 р. до 2017 р., %
	2017	2018	2019	2020	2021	
Оптовий товарооборот, млн грн	1908670,6	2215367,4	2322176,9	2462558,8	3153187,3	+65,2
продовольчі товари	314047,6	356102,8	392139,9	437577,3	490576,1	+56,2
непродовольчі товари	1594623,0	1859264,6	1930037,0	2024981,5	2662611,2	+66,9
Питома вага в оптовому товарообороті	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	+0,0
продовольчі товари	16,5	16,1	16,9	17,8	15,6	-0,9
непродовольчі товари	83,5	83,9	83,1	82,2	84,4	+0,9
Роздрібний товарооборот, млн грн	586330,1	668369,6	793479,2	868283,3	1044516,5	+78,1
продовольчі товари	233204,1	289695,9	336587,9	384091,6	449762,3	+92,9
непродовольчі товари	353126,0	378673,7	456891,3	484191,7	594754,2	+68,4
Питома вага в роздрібному товарообороті	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0
продовольчі товари	39,8	43,3	42,4	44,2	43,1	+3,3
непродовольчі товари	60,2	56,7	57,6	55,8	56,9	-3,3
Частка продажу товарів, що вироблені на території України, %	43,7	42,0	44,1	42,9	43,3	-0,4
продовольчі товари	76,8	77,2	75,1	72,6	71,6	-5,2
непродовольчі товари	37,2	35,3	37,8	36,5	38,1	+0,9

Джерело: складено на основі даних Державної служби статистика України [15]

деного організаційно-економічного механізму, що забезпечують розвиток внутрішньої торгівлі і торгової інфраструктури.

Ще однією з суттєвих проблем розвитку сфери торгівлі є дефіцит якісної продукції, неконкурентоспроможні ціни, недостатньо широкий асортимент і безпечність товарів, а також обмежена кількість всесвітньо відомих товарних марок (особливо середнього цінового діапазону). Вирішення цієї проблеми потребує перегляду технологічних процесів вироблення і реалізації товарів (переробка сировини, пакування, умови постачання і зберігання).

Сфера торгівлі повинна відігравати активну роль у формуванні товарної пропозиції через систему замовлень. Наразі малі і середні торговельні підприємства не використовують економічні важелі впливу на виробництво, а великі торговельні мережі, навпаки, використовуючи монополні можливості, здійснюють дискримінаційний тиск на виробників (повернення непроданого товару, встановлення штрафів, застосування «особливого» режиму прийому й оплати товарів тощо).

Вирішення більшості наявних проблем розвитку сфери торгівлі неможливе без впровадження сучасних інформаційних технологій. Головними трендами в розвитку ІТ-технологій у сфері ритейлу є онлайн-магазини, мобільні додатки, ІТ-аутсорсинг, бізнес-аналітика. Але слід зауважити, що малі і середні торговельні підприємства не мають можливості інвестувати у ІТ-інфраструктуру із-за браку вільних коштів, тому з боку держави повинна надаватися відповідна фінансова підтримка.

Висновки. На основі цільового підходу запропоновано модель організаційно-економічного механізму розвитку сфери торгівлі, яка дозволяє акцентувати увагу на вирішенні найбільш актуальних питань, серед яких: переважання на споживчому ринку імпортованих товарів, незадовільна якість українських товарів, недосконалість торговельної інфраструктури, незадовільний зв'язок сфери торгівлі і виробництва, потреба забезпечення інноваційного розвитку та більш широкого застосування ІТ-технологій. Процеси ринкового саморегулювання сфери торгівлі не спроможні забезпечити вирішення зазначених проблем самостійно, що обумовлює необхідність розроблення економічно обґрунтованих планів з реалізації заходів державного регулювання модернізації та інноваційного розвитку сфери торгівлі з використанням відповідних інструментів впливу на умови функціонування торговельних підприємств, що є перспективами подальших досліджень у цьому напрямку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Азарян Е.М. Потребительский рынок: становление и развитие. Донецк : Ин-т экономики промышленности НАН Украины, 2002. 304 с.

2. Бурик З.М. Механізм державного регулювання в сфері сталого розвитку. *Державне управління: удосконалення і розвиток*. 2018. № 2. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/2_2018/31.pdf
3. Внутрішня торгівля України: монографія / А.А. Мазаракі, В.Д. Лагутін, А.Г. Герасименко та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А.А. Мазаракі. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 864 с. URL: <https://knute.edu.ua/file/MjlxNw==/f14a051d8c8e81c49c2db0ec7196b6fb.pdf>
4. Корецький М.Х. Державне регулювання аграрної сфери у ринковій економіці. Київ : Вид-во УАДУ, 2002. 260 с.
5. Латинін М., Харченко Т. Теоретичні підходи до формування механізмів державного регулювання сталого розвитку аграрного сектору економіки України. *Теорія та практика державного управління* : зб. наук. пр. 2020. Вип. 4(71). С. 73–80. URL: <https://repo.snau.edu.ua/handle/123456789/9057>
6. Літвінов О.С. Сутність та види механізмів в економіці. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Випуск 6 (11). С. 146–149. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7196/1/Сутність%20та%20види%20механізмів%20в%20економіці.pdf>
7. Любімов В.І. Концептуальна модель організаційно-економічного механізму регулювання розвитку промисловості. *Економіка та держава*. 2007. № 1. С. 61–63.
8. Мельник Ю.М. Механізм державного регулювання розвитку промисловості. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Випуск 22, частина 1. С. 145–151. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/22_1_2018ua/32.pdf
9. Михасюк І., Мельник А., Крупка М., Залога З. Державне регулювання економіки. Київ : Атіка, Ельга-Н, 2000. 592 с.
10. Національний стандарт України ДСТУ 4303:2004 «Торгівля роздрібна та оптова. Терміни та визначення понять» від 01.07.2005. URL: <https://www.victorija.ua/wp-content/uploads/2022/04/rozdrubna-ta-optova-torhivlia-dstu-4303-2004.pdf>
11. Поняття «торгівля» та «торговельна діяльність», в межах господарської діяльності, є різні за своїм значенням! 12 серпня 2022. Центральне міжрегіональне управління ДПС по роботі з великими платниками податків. URL: <https://cwp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/605973.html>
12. Попович Т.М. Організаційно-економічний механізм регулювання ринку споживчих товарів: дис. ... кандидат. економ. наук; спеціальність 08.00.03 – економіка і управління національним господарством. Тернопіль : Тернопільський національний економічний університет, 2008. 257 с. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/11950/1/Popovych_T.%20Disert.pdf
13. Про Концепцію розвитку внутрішньої торгівлі України: Постанова КМУ від 20.12.1997 № 1449. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1449-97-п#Text>
14. Розвиток. Тлумачний словник української мови. URL: <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=розвиток>
15. Структура оптового товарообороту підприємств оптової торгівлі. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

REFERENCES:

1. Azarian E.M. Potrebytelskyi rynok: stanovlenye y razvytye. Donetsk: Yn-t ekonomyky promyshlennosty NAN Ukrainy, 2002. 304 s.

2. Buryk Z.M. (2018) Mekhanizm derzhavnoho rehuliuвання v sferi staloho rozvytku. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia i rozvytok*. № 2. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/2_2018/31.pdf
3. Vnutrishnia torhivlia Ukrainy: monohrafiia / A.A. Mazarak, V.D. Lahutin, A.H. Herasymenko ta in.; za zah. red. d-ra ekon. nauk, prof. A.A. Mazaraki. Kyiv: Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, 2016. 864 p. URL: <https://knute.edu.ua/file/MjlxNw==/f14a051d8c8e81c49c2db0ec7196b6fb.pdf>
4. Koretskyi M.Kh. (2002) Derzhavne rehuliuвання ahrarnoi sfery u rynkovii ekonomitsi. Kyiv: Vyd-vo UADU, 260 p.
5. Latynin M., Kharchenko T. (2020) Teoretychni pidkhody do formuvannya mekhanizmiv derzhavnoho rehuliuвання staloho rozvytku ahrarnoho sektoru ekonomiky Ukrainy. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*: zb. nauk. pr. Vyp. 4(71). P. 73–80. URL: <https://repo.snau.edu.ua/handle/123456789/9057>
6. Litvinov O.S. (2017) Cutnist ta vydy mekhanizmiv v ekonomitsi. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*. Vypusk 6 (11). P. 146–149. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7196/1/Сутність%20та%20види%20механізмів%20в%20економіці.pdf>
7. Liubimov V.I. (2007) Kontseptualna model orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu rehuliuвання rozvytku promyslovo-sti. *Ekonomika ta derzhava*. № 1. P. 61–63.
8. Melnyk Yu.M. (2018) Mekhanizm derzhavnoho rehuliuвання rozvytku promyslovo-sti. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seria: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*. Vypusk 22, chastyna 1. P. 145–151. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/22_1_2018ua/32.pdf
9. Mykhasiuk I., Melnyk A., Krupka M., Zaloha Z. (2000) Derzhavne rehuliuвання ekonomiky. Kyiv: Atika, Elha-N. 592 p.
10. Natsionalnyi standart Ukrainy DSTU 4303:2004 «Torhivlia rozdribna ta optova. Terminy ta vyznachennia poniat» vid 01.07.2005. URL: <https://www.victorija.ua/wp-content/uploads/2022/04/rozdribna-ta-optova-torhivlia-dstu-4303-2004.pdf>
11. Poniattia «torhivlia» ta «torhovelna diialnist», v mezhakh hospodarskoi diialnosti, ye rizni za svoim znachenniam! 12 serpnia 2022. Tsentralne mizhrehionalne upravlinnia DPS po roboti z velykymy platnykamy podatktiv. URL: <https://cvp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/605973.html>
12. Popovych T.M. (2008) Orhanizatsiino-ekonomichni mekhanizm rehuliuвання rynku spozhyvchykh tovariv: dys. ... kandyd. ekonom. nauk; spetsialnist 08.00.03 – ekonomika i upravlinnia natsionalnym hospodarstvom. Ternopil: Ternopilskiy natsionalnyi ekonomichnyi universytet. 257 p. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/11950/1/Popovych_T.%20Disert.pdf
13. Pro Kontseptsiiu rozvytku vnutrishnoi torhivli Ukrainy: Postanova KМУ vid 20.12.1997 № 1449. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1449-97-п#Text>
14. Rozvytok. Tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy. URL: <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=розвиток>
15. Struktura optovoho tovarooborotu pidpriemstv optovoi torhivli. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>